

Τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών: ρόλος,
αναγκαιότητα & σημασία
λειτουργίας. Παραδείγματα από την ευρωπαϊκή
εμπειρία και την Ελλάδα

Ημερίδα, Ηράκλειο Κρήτης, 8/6/2011

Εισήγηση: Δήμητρα Κονδύλη,
ερευνήτρια ΕΚΚΕ

Περιεχόμενα παρουσίασης

- Α' ΜΕΡΟΣ: Συμβούλια Ενταξης Μεταναστών- ρόλος, λειτουργία, αναγκαιότητα, επισημάνσεις
- Β' ΜΕΡΟΣ: Ευρωπαϊκή εμπειρία θεσμών ένταξης
- Γ' ΜΕΡΟΣ: Παραδείγματα Δήμων της χώρας και δεδομένα ερευνών

ΣΕΜ (Άρθρο 78, Ν. 3852/2010)

- Το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών είναι Συμβουλευτικό όργανο του Δήμου που βοηθά στην ενίσχυση της ένταξης των μεταναστών στην τοπική κοινωνία
- Συγκροτείται και λειτουργεί με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου
- Το Δημοτικό Συμβούλιο ορίζει και ψηφίζει σχετικό Κανονισμό Λειτουργίας του ΣΕΜ

Από ποιούς αποτελείται το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών;

- 5-11 μέλη που ορίζονται από το Δημοτικό Συμβούλιο:
- Δημοτικοί Σύμβουλοι (υποχρεωτικά όσοι είναι μετανάστες)
- Εκπρόσωποι φορέων μεταναστών
- Εκπρόσωποι που επιλέγονται από την κοινότητα των μεταναστών της περιοχής
- Εκπρόσωποι κοινωνικών φορέων που αναπτύσσουν δράση σχετικά με τα προβλήματα των μεταναστών
- Τιμητική και άμισθη συμμετοχή

Ο σκοπός λειτουργίας των Συμβουλίων Ενταξης Μεταναστών

- Η ένταξη των μεταναστών στην τοπική κοινωνία
- Η επαφή με τη δημοτική αρχή ή άλλες δημόσιες αρχές
- Εισηγήσεις προς το δημοτικό συμβούλιο για την ανάπτυξη τοπικών δράσεων
- Επίλυση των προβλημάτων που αυτοί αντιμετωπίζουν, κυρίως μέσα από την οργάνωση συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις δημοτικές υπηρεσίες,
- Συνεργασία με το Δήμο για τη διοργάνωση εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής του τοπικού πληθυσμού
- Επαφές και συνεργασία με τα αρμόδια υπουργεία όπως το ΥΠΕΣΑΗ, το Υπουργείο Παιδείας και δια Βίου Μάθησης, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων καθώς και με άλλους φορείς για τα σημαντικά ζητήματα που τους απασχολούν, εκπαίδευση, ομαλή ενσωμάτωση , πολιτογράφηση, ισχύουσα νομοθεσία.

Η αναγκαιότητα των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών

- Συμβάλλουν στην ορατότητα της πληθυσμιακής ομάδας των μεταναστών
- Αναδεικνύουν την πολιτική βούληση της χώρας να αναπτύξει νέους δημοκρατικούς/κοινωνικούς θεσμούς έτσι ώστε να ανταποκριθεί στους εν εξελίξει κοινωνικούς μετασχηματισμούς. Η παρουσία των μεταναστών – συμπολιτών μας είναι ζωτικό τμήμα αυτής της πραγματικότητας.
- Αρμοδιότητες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση με τη θέσπιση νέων θεσμών προς όφελος του συνόλου των πολιτών και την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση του πολίτη:
 - Δημοτικό Συμβούλιο – Επιτροπή Διαβούλευσης – Συνήγορος του
 - Δημότη – Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών
- Ενθαρρύνει τους ΟΤΑ να ενσωματώσουν στις πολιτικές τους την οπτική των μεταναστών κατοίκων του Δήμου: σχεδιασμός αποτελεσματικότερων δράσεων κοινωνικής συνοχής

ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

- Αναγνωρίζονται οι μετανάστες στην τοπική κοινωνία – αλλοδαποί σε συμπολίτες
- Συνειδητοποίηση των προβλημάτων ένταξής τους στην τοπική κοινωνία
- Αποδοχή της πολιτισμικής πολυμορφίας διαφορετικών ομάδων πολιτών που συνυπάρχουν ως κάτοικοι στον ίδιο Δήμο
- Μείωση συναισθημάτων ανασφάλειας και διακρίσεων
≡ Ομαλή **συνύπαρξη**

ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΩΝ ΜΟΝΙΜΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

- Ενίσχυση συμμετοχής και συλλογικής έκφρασης των μόνιμων μεταναστών στα κοινά
 - Σταδιακή εμπλοκή μεταναστών σε διαδικασίες συλλογικής δράσης και αντιπροσώπευσης
 - Ενεργοποίηση άσκησης πολιτικών δικαιωμάτων
 - Συνειδητοποίηση/ συνυπευθυνότητα/ συνδιαμόρφωση της τοπικής ζωής
-

Λέξη κλειδί για τη συγκρότηση, λειτουργία και εν τέλει επιτυχία των ΣΕΜ

Η Βούληση

- των Δημοτικών Αρχών
- των μεταναστών για πολιτική συμμετοχή
- του τοπικού πληθυσμού για την από κοινού διαμόρφωση της τοπικής ζωής /κοινωνική και πολιτική συμμετοχή

Επισημάνσεις ως προς τις ασάφειες, προκλήσεις και αποτυχίες;

- 1) Το νομικό πλαίσιο είναι ασαφές ως προς τα ζητήματα που σχετίζονται με την ενεργό συμμετοχή των μεταναστών και την αντιπροσωπευτικότητά τους
- 2) Απαραίτητη η ενεργή συμμετοχή των μεταναστών
- Η υλοποίηση του έργου του Συμβουλίου Ενταξης Μεταναστών –όπως ορίζεται από το νόμο-, επαφίεται στον εκάστοτε Δήμο

Η Ευρωπαϊκή Εμπειρία στον τομέα ένταξης μεταναστών

- Το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τη μετανάστευση επηρεάζει το αντίστοιχο εθνικό μέσα από την έκδοση – και υποχρεωτική ενσωμάτωση - Οδηγιών, αλλά και τη διατύπωση μη δεσμευτικών συστάσεων. Τα κράτη μέλη της Ε.Ε. φαίνεται να συγκλίνουν σε δύο βασικές προτεραιότητες της μεταναστευτικής πολιτικής:
- την καταπολέμηση της μη νόμιμης μετανάστευσης
- και την ένταξη των ήδη εγκατεστημένων μεταναστών στις ευρωπαϊκές κοινωνίες μέσα από τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας.

- Κάποιες χώρες προηγήθηκαν της κοινοτικής θέσπισης μέτρων, όπως η Βρετανία, η Φιλανδία και η Ιρλανδία.

Κάποιες άλλες, όπως οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου ακολουθούν με αργό ρυθμό.

Κάποιες άλλες χώρες προηγήθηκαν των κοινοτικών πρωτοβουλιών σε ορισμένους τομείς, ενώ παρουσιάζουν υστέρηση σε κάποιους άλλους (π.χ. Γερμανία).

Τα παραδείγματα που θα αναφερθούν αποτελούν απόσταγμα της ευρωπαϊκής εμπειρίας σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης ή σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η ευρωπαϊκή εμπειρία σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης

- Βρετανία: επιβάλλει στους δημόσιους φορείς την υποχρέωση να προωθούν τη φυλετική ισότητα και τις καλές δια-φυλετικές σχέσεις (2000).
- Φιλανδία: οι ΟΤΑ διαμορφώνουν σχέδιο δράσης για την προώθηση της ισότητας στην απασχόληση και την παροχή υπηρεσιών.
- Ιρλανδία: «Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού» προτού διαμορφωθεί η στρατηγική για την ένταξη (2005).
- Γερμανία: «Χάρτα της Διαφορετικότητας», «Γενικός Νόμος για την Ίση Μεταχείριση» (2006).
- Ισπανία: «Σώμα για την παρακολούθηση του ρατσισμού και την προώθηση των ίσων ευκαιριών» (2003), «Στρατηγικό Σχέδιο για την Ιδιότητα του Πολίτη (citizenship) και την Ενταξη» το 2007.

Η ευρωπαϊκή εμπειρία σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης

- Κοινό χαρακτηριστικό όλων των χωρών-μελών της ΕΕ-27 είναι το εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό μεταναστών/τριών στον δημόσιο τομέα
- Εξαίρεση αποτελούν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ): προσλήψεις τακτικές και αυξανόμενες
- Πρωτοπόροι στον τομέα αυτό υπήρξαν δήμοι στη Δανία, τη Φιλανδία και την Ολλανδία, ενώ ακολουθούν σταδιακά δήμοι στις περισσότερες χώρες της ΕΕ.
-

- Οι τοπικές κυβερνήσεις, οι οποίες είναι αυτές που σε πολλές περιπτώσεις σηκώνουν το βάρος άσκησης της κοινωνικής πολιτικής, προσαρμόζουν τις πολιτικές αυτές στις ιδιαίτερες ανάγκες και τις ιδιομορφίες του τοπικού πληθυσμού, ανεξάρτητα από την επίσημη κρατική πολιτική και συχνά σε αντίθεση με αυτήν.
- Εμπειρία από Γαλλία, Αυστρία, Γερμανία, Δανία, Ολλανδία

Η αυστριακή εμπειρία

- Η δημαρχία της Βιέννης (με αναλογία 1 μετανάστη ανά 4 κατοίκους της πόλης): αποδοχή μιας διαπολιτισμικής κοινωνίας βασισμένης στην πολυμορφία . Με την πρόσληψη μεταναστών στο Δήμο το πρόγραμμα στοχεύει α) στην κοινωνική ένταξη των εργαζομένων μεταναστών και β) στη διευκόλυνση πρόσβασης των χρηστών μεταναστών του Δήμου σε όλες τις δραστηριότητες, δεδομένου ότι εξυπηρετούνται και από υπαλλήλους που μιλούν τη μητρική τους γλώσσα και γνωρίζουν καλύτερα τις πολιτισμικές τους πρακτικές γ) εξοικείωση με τη δημόσια διοίκηση της χώρας.

Η γαλλική εμπειρία

- Στη Γαλλία το Ανώτατο Συμβούλιο Ενταξης (1989) διαμορφώνει τις κατευθυντήριες πολιτικές ενσωμάτωσης σε εθνικό επίπεδο. Στη συνέχεια οι ΟΤΑ δημιουργούν τα τοπικά συμβούλια τα οποία και θέτουν τις δικές τους προτεραιότητες στον τομέα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών.
- Μεταξύ αυτών των δήμων, στο Παρίσι λειτουργεί Συμβούλιο σε ζητήματα πολιτειακά για τους κατοίκους εκτός Ε.Ε.(2001) Εποπτεύεται από ένα Δημοτικό Σύμβουλο και ασχολείται με ζητήματα ένταξης, πολιτικής εκπροσώπησης, διαπολιτισμικής εκπαίδευσης , εκμάθησης της γαλλικής γλώσσας κ.ά.
- Ο Τοπικός φορέας για την Ενταξη του Δήμου la Rochelle συνεργάζεται σε τακτική βάση με τις δημόσιες υπηρεσίες για την απασχόληση και τους κοινωνικούς εταίρους της περιοχής εντοπίζοντας με έρευνες αγοράς τη ζήτηση και προσφορά σε συγκεκριμένα επαγγέλματα

Η γερμανική εμπειρία

- Στην πόλη της Στουτγάρδης, λειτουργεί ήδη από το 1981, ειδική Υπηρεσία Ένταξης, η οποία υπάγεται άμεσα στο δήμαρχο
- Το τμήμα για την ένταξη έχει ρόλο συμβουλευτικό και ελεγκτικό έναντι των υπηρεσιακών μονάδων της διοίκησης και των εταιρειών του δήμου. Διασφαλίζει π.χ. ότι, τα κέντρα απασχόλησης λαμβάνουν ουσιαστικά υπόψη την πολυμορφία των πελατών τους. Το τμήμα για την ένταξη έχει δικό του προϋπολογισμό και εισάγει πρότυπα σχέδια, σε συνεργασία με πολυάριθμους εταίρους.
- Πρόκειται για μια συμβουλευτική επιτροπή από 13 επιλεγμένα μέλη του δημοτικού συμβουλίου και 12 εμπειρογνώμονες κατοίκους αρμόδια στους ακόλουθους τομείς: γλωσσική κατάρτιση, εκπαίδευση, αθλητικές δραστηριότητες, αστική ανάπτυξη, συνοχή, ασφάλεια, κοινωνικές υποθέσεις, νεολαία, υγεία, επαγγελματικά προσόντα, απασχόληση, οικονομία, πολιτιστικά θέματα, διαθρησκευτικός διάλογος.

Η δανική εμπειρία

- Πολιτικές πολυμορφίας στη Δανία, σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, από το '90. Το 2005, στο Δήμο Κοπεγχάγης, «Γραφείο Ένταξης», με σκοπό να ενισχύσει το συντονισμό και την εφαρμογή των πολιτικών ένταξης. Το Γραφείο συνεπικουρείται από ένα «Συμβούλιο Ένταξης» με 23 μέλη, τα 15 εξ αυτών είναι απευθείας εκλεγμένα από τους ίδιους τους μετανάστες. Συνεργάζεται στενά με τους εργοδότες και τα συνδικάτα σε κοινά προγράμματα προώθησης της απασχόλησης για όλες τις ομάδες του πληθυσμού. Επιπλέον, η σύνθεση του προσωπικού των υπηρεσιών του δήμου να αντανακλά τη δημογραφική σύνθεση του πληθυσμού της πόλης.

Η ολλανδική εμπειρία

- Ο δήμος του Άμστερνταμ, που σήμερα κατά το ήμισυ αποτελείται από μη γηγενή πληθυσμό, ακολουθεί από το '60 πολιτικές στήριξης των μεταναστών.
- Το 1999 οι πολιτικές αυτές μετακινήθηκαν από την οπτική της «μειονότητας» προς αυτήν της «πολυμορφίας». Έκτοτε, η πολιτική κοινωνικής ένταξης στοχεύει στην προώθηση της ισότητας ευκαιριών και την πλήρη συμμετοχή τους στη ζωή της πόλης. Ένα από τα βασικά εργαλεία προώθησης της ένταξης αποτελούν τα (υποχρεωτικά) μαθήματα συνείδησης του πολίτη (citizenship courses)
- Οι οργανώσεις των μεταναστών έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν την πολιτική πολυμορφίας του δήμου. Η Επιτροπή Ενταξης δημοσιοποιεί 4 επιστημονικά τεκμηριωμένες εκθέσεις το χρόνο.

Παραδείγματα από Ελλάδα

- Α) ΣΕΜ Δήμου Αθηναίων: Κριτήρια εκπροσώπησης
 - Γεωγραφική εκπροσώπηση από όλες τις ηπείρους π.χ. Ασία, Αφρική κ.λπ.
 - Εκπροσώπηση ανάλογα με την πληθυσμιακή παρουσία μεταναστών στον δήμο της Αθήνας
 - Εκπροσώπηση από οργανωμένες κοινότητες
 - Γυναικεία εκπροσώπηση (3/11)
 - Θεσμική αντιμετώπιση των κοινοτήτων (πρόσκληση στους προέδρους ή σε μέλη των κοινοτήτων)
 - Συμμετοχή νέων (π.χ. η ΜΚΟ Asante, νέων ανθρώπων, δεύτερης γενιάς)
 - *Επόμενο στάδιο: κατάρτιση δημοτολογίου μεταναστών για να υπάρξει κανονική εκλογική διαδικασία.*

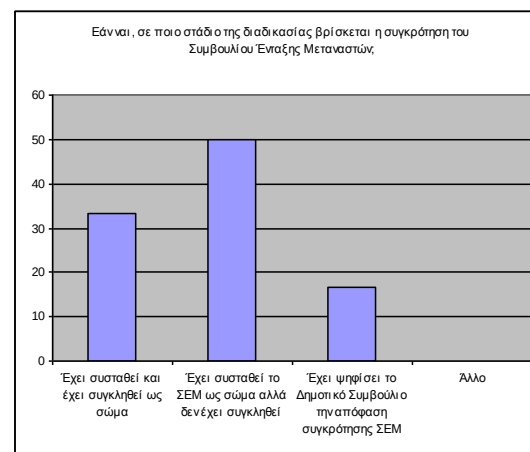
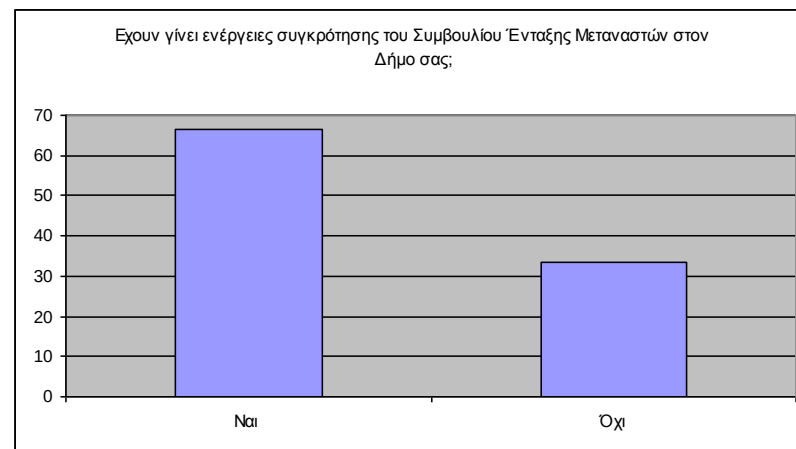
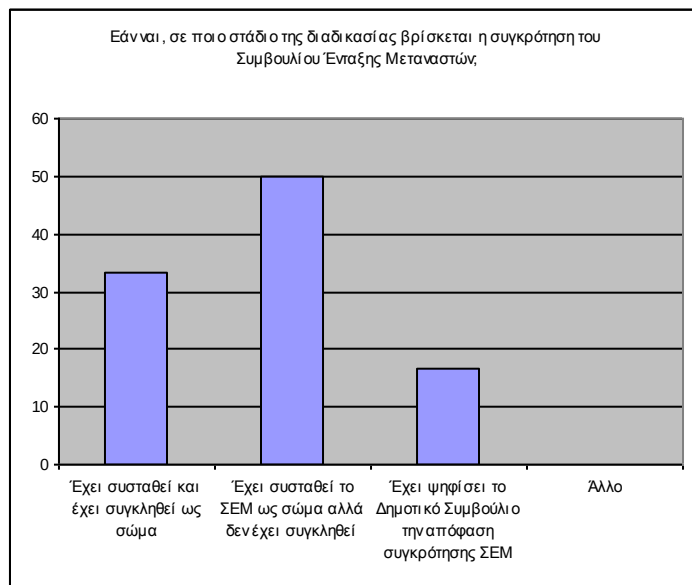
Δήμος Κορυδαλλού

- ❑ Σύσταση άτυπου θεσμού δημοτικού συμβουλίου μεταναστών πριν 2.5 έτη
- ❑ Δράσεις ευαισθητοποίησης για τη βελτίωση επικοινωνίας μεταξύ των υπαλλήλων του Δήμου και των μεταναστών (ημερίδες ενημέρωσης, υποστήριξη διαπροσωπικής επικοινωνίας).
- ❑ Ριζική αναδιάρθρωση του Γραφείου Αλλοδαπών
- ❑ Δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου και καταγραφή του μεταναστευτικού πληθυσμού (3000 νόμιμοι μετανάστες στην περιοχή). Στη συνέχεια «γενική συνέλευση» των μεταναστών και «Επιτροπή Πρωτοβουλίας για τη Σύσταση του Δημοτικού Συμβουλίου Μεταναστών» ως άτυπο θεσμό συλλογικής έκφρασης των μεταναστών στο Δήμο
- ❑ Φεστιβάλ εθνικών κοινοτήτων κάθε Σεπτέμβρη

Δήμος Συκεών

- ο Ο Κανονισμός λειτουργίας αποσκοπεί στην υποστήριξη για:
- ο εύρεση εργασίας
- ο εξυπηρέτηση των γονέων μεταναστών από τους βρεφονηπιακούς σταθμούς
- ο παροχή έκτακτης οικονομικής στήριξης βάσει κριτηρίων
- ο αντιμετώπιση ψυχοκοινωνικών προβλημάτων
- ο εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας σε ειδικό «σχολείο»

Διαδικτυακή έρευνα ΕΚΚΕ για τα ΣΕΜ

Ερευνα από το διαδίκτυο και ιστοσελίδες των Δήμων

- ❑ Σε 26 δήμους έχουν συσταθεί τα ΣΕΜ
- ❑ Σε 8 δήμους έχει ληφθεί απόφαση για τη συγκρότηση ΣΕΜ και έχουν σταλεί προσκλήσεις για υποψηφιότητες
- ❑ Σε 10 δήμους έχουν υποβληθεί υποψηφιότητες από τους ενδιαφερόμενους και έχει οριστεί η ημερομηνία εκλογών

Αντί επιλόγου

- Στην Ευρώπη οι θεσμοί ένταξης διαμορφώθηκαν επί σειρά ετών, λειτουργούν ως δομές , εμπλέκονται ποικιλόμορφοι κοινωνικοί εταίροι (συνδικάτα, επιχειρήσεις, κ.ά) δεδομένου ότι η προώθηση στην απασχόληση και η πολιτειακή συνείδηση αποτελούν κύριο μέλημα των κοινωνιών αυτών.
- Στην Ελλάδα έχουμε ένα νεοσύστατο θεσμό, η διάρκεια του οποίου θα εξαρτηθεί από το σύνολο των κοινωνικών εταίρων και των διαμορφούμενων κοινωνικών αλλαγών.
- Στην κοινωνική δυσφορία (J. Spurk) που διαφαίνεται, ο αναστοχασμός πάνω στο αίσθημα της συλλογικότητας και την έννοια του πολίτη-συνιστώσες της ευρωπαϊκής παράδοσης- μπορεί να αποβεί η δύναμή μας.

